

HUGO TREFFNERI GÜMNAASIUM

KERLI PAASOJA

12. KLASS

ROOTSI AUKONSULAADID EESTIS

JUHENDAJA KRISTIINA PUNGA

SISSEJUHATUS

Üldjuhul on igal riigil välisriikides oma esindustena avatud saatkonnad, millega enamasti puututakse kokku eelkõige dokumentide taotlemisel, õppimise ja tööle asumise võimaluse kohta info otsimisel. Kui saatkondade tegevusest veel üht-teist teatakse, siis nende tööd toetavate aukonsulaatide tähtsus on saatkondade kõrval jäänud märkamatuks.

Tartus on avatud mitu aukonsulaati, kuid nende olemasolust ei ole suur osa tartlastest kahjuks üldse teadlikudki. Üks neist, Rootsi aukonsulaat, asub Tartus Raekoja platsil, hoone ukse kohal olev tahvel on piisavalt suur, et seda märgata. Kord möödudes tahvlit silmanud, tekkis mul huvi aukonsulaadi tähenduse vastu, sellest kujunes mõte võtta aukonsulaatide tegevus oma uurimistöö teemaks. Seadsin töö eesmärgiks uurida, missugune on aukonsulaatide positsioon diplomaatilises hierarhias, kas Eestis asub veel teisigi Rootsi aukonsulaate ja mille poolest nad omavahel erinevad ning kuivõrd järgivad nad seadusega ettenähtud ülesandeid tegelikkuses.

Uurimistöö koostamiseks kasulikke põhiteadmisi aukonsulaatide ülesannete kohta sain Rootsi elukutselise diplomaadi Torsten Örne raamatust „Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitlus“ (2004) ning Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži õppejõu Kai Tomasbergi e-õppematerjalist „Diplomaatilised ametikohad tänapäeval“ (2010). Vajaliku ülevaate aukonsulaatidele määratud ülesannetest andsid Eesti ja Rootsi konsulaarseadused, mis reguleerivad aukonsulaatide tööd. Konkreetselt Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide kohta osutusid väärtuslikuks informatsiooniks artiklid üleriigilistes ja kohalikes ajalehtedes,

mis küll peamiselt kajastasid vaid konsulaatide avamist, kuid aitasid kujundada uurimistöö teemat: vaadelda Eestis avatud Rootsi aukonsulaate, mis asuvad Narvas ja Tartus.

Oluliseks abiks uurimistöö koostamisel osutusid institutsioonide ametlikud koduleheküljed internetis. Eesti Vabariigi välisministeeriumi kodulehelt saadud informatsiooni võib kahtlemata pidada usaldusväärseks, andmed olid ka kõige uuemad; samadel põhjustel kasutasin Rootsi Suursaatkonna, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Tartu linna jt kodulehekülgi.

Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide igapäevase tegevuse kohta ei olnud uurimistöö koostamisel kirjalikest allikatest väga palju abi. Seetõttu oli teoreetilise osa ilmestamiseks vajalik intervjuuerida Rootsi aukonsulaatidega kokku puutuvaid isikuid ja asutusi: Rootsi aukonsuleid Narvas ja Tartus, Rootsi Suursaatkonda, Tartu Linnavalitsuse välissuhete esindajat jt. Mõne asjaolu täpsustamiseks võtsin aukonsulitega ühendust mitmel korral.

Kogunenud materjali põhjal tundus vajalik jagada uurimistöö kolme peatükki. Esimeses peatükis on välja toodud, mis on aukonsulaat ja kuidas ta suhestub teiste välisesindustega, need teadmised aitasid luua taustinformatsiooni uurimistöö fookuseks võetud teemale. Kuna aukonsulaatide tegevus on määratletud konsulaarseadustega, oli oluline vaadelda ja võrrelda Rootsi ja Eesti konsulaarseadusi, mida käsitleb töö teine peatükk. Uurimistöö kolmandas peatükis on konkreetsemalt välja toodud Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide tegevus Narvas ja Tartus.

Uurimistööd tehes puutusin kokku erinevate allikate otsimise ja läbitöötamisega. Eelkõige intervjuusid – nii kirjalikke kui ka suulisi – pean käesolevas töös kõige väärtuslikumaks: nende tegemine osutus minu jaoks äärmiselt õpetlikuks protsessiks. Saanud ühtlasi selgust välisesinduste ülesannetest, on minul tekkinud sügavam huvi diplomaatiavaldkonna vastu ja seetõttu pean uurimistöö koostamist väga kasulikuks kogemuseks.

1. AUKONSULAAT DIPLOMAATILISES HIERARHIAS

Välisesinduste juhid ja välisesindustega seotud töötajad moodustavad diplomaatilise korpuse. Diplomaatilise korpuse hierarhias võib riigiti olla põhimõttelisi erinevusi¹, seetõttu on kõikide riikide kohta ühtemoodi kehtivat süsteemi üllatavalt raske välja tuua. Käesolevas uurimistöös

---

¹ Näiteks on mõnes riigis diplomaatiliste ametikohtadena esindatud jurist ja/või pressiesindaja, kes tegelikult on seotud teiste eluvaldkondadega.

Tomasberg, K. (2010). *Diplomaatilised ametikohad tänapäeval*. Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž. http://www.e-ope.ee/download/euni_repository/file/1224/Diplomaatilised%20ametikohad%20t%C3%A4nap%C3%A4eval.pdf (23.10.2013).

on teoreetilise osa ilmestamiseks toodud näited konkreetset Rootsdi diplomaatilisest korpusest, et ühtlasi anda vajalik taustinformatsioon Eestis tegutsevatele Rootsdi aukonsulaatidele.

Kuna uurimistöö käsitleb Rootsdi aukonsulaatide tegevust Eestis, on oluline mainida, et Rootsdi ja Eesti vahelised diplomaatilised suhted taastati 1991. aastal.² Saatkonna tegevuse efektiivsemaks muutmiseks on Eestis avatud aukonsulaadid Narvas (2000. aastal) ja Tartus (2006. aastal), Rootsis on olnud vajadus avada suisa kaheksa aukonsulaati.

1.1. SAATKOND VÄLISPOLIITIKA ESINDAJANA

Ühe riigi esindaja teises riigis on üldjuhul saatkond, millele alluvad konsulaadid. Sõltuvalt traditsioonist nimetatakse riigi esindust kas saatkonnaks või suursaatkonnaks, mille vastavad esindajad on saadik või suursaadik.³ Lähetajariigi esindus asukohariigis ehk saatkond avatakse töökorralduse lihtsustamise huvides üldjuhul asukohariigi pealinnas⁴, mistõttu on saatkondadel tihe läbikäimine asukohariigi valitsusega. Mõistmaks aukonsulaatide ja saatkondade sisulisi erinevusi, on vaja kõigepealt lähemalt vaadelda viimaste tööülesandeid.

Oma töökohustusi täites peavad saatkonnad arvestama asukohariigi eripäraga. Mõnes riigis on esikohal kaubandushuvid, mõnes teises riigis võib olla olulisem koostöö kultuurivaldkonnas, poliitiline tegevus või lähetajariigi kodanike huvide kaitse.⁵ See on vajalik, et keskenduda kõige tähtsamale probleemile või arenguvõimalusele asukohariigis ja kergendada riikide- ja asutustevaheliste suhete sisseseadmist.

Saadikute ülesanne on olla minimaalset seotud administratiivse tööga, olulisem on erinevate valdkondade üritustest aktiivselt osa võtta, sest nii äratatakse suuremat tähelepanu oma riigile, ettevõtetele ja organisatsioonidele. Iga saatkonna kohus on tutvustada oma riiki, tekitada huvi erinevate valdkondade (näiteks majandus, kultuur, haridus, teadus, eluolu) vastu ning muuta oma riik atraktiivseks investeerimis- ja turismimaaks.⁶ Saatkondade töötajad peavad seega olema aktiivsed looma ja hoidma kontakte igas eluvaldkonnas.

Rootsi saatkondade üks olulisemaid ülesandeid on olla asukohariigis kursis kõigega, mis puudutab Rootsit ja selle ametkondi, ning jagada informatsiooni valitsusele ja teistele huvitatud isikutele. Tähtis osa on läbirääkimistel, mis on vajalik oma riigi kodanike ja ettevõtete huvide kaitsmiseks, et nad saaksid kasutada kõiki rahvusvahelistes lepingutes või mujal ette nähtud õigusi. Saatkonna poolt osutatavate konsulaarteenuste seas moodustab kõige

---

² *Eesti ja Rootsi kahepoolsed suhted* (2013). Eesti Välisministeerium. <http://www.vm.ee/?q=node/178> (10.11.2013).

³ Tihti kasutatakse mõisteid saatkond/saadik ja suursaatkond/suursaadik sünonüümidena. Rootsi esindust Eestis nimetatakse ametlikult Rootsi Suursaatkonnaks ja esindajat Rootsi suursaadikuks.

⁴ Örn, T. (2004). *Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitus*. Tallinn: Olion, lk 49.

⁵ Samas, lk 52.

⁶ Örn, T. (2004). *Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitus*. Tallinn: Olion, lk 50, 56.

olulisema osa viisatootluste vahendamise nende riikide kodanikele, kelle suhtes pole kehtestatud viisavabadust.⁷

Käitumine kriisiolukordades (sõda, loodusõnnetus, epideemia jms) on saatkondadele üks vastutusrikkamaid ülesandeid. Näiteks tuleb Rootsi saatkondadel seaduse järgi kiiresti luua tihe ühendus asukohariigis elavate Rootsi kodanike ja ettevõtetega ning välja töötada mitmeid evakueerimisplaane nende ohutuks väljatoimetamiseks riigist. Rahvusvaheline põhimõte, mida Rootsi saatkonnad seejuures järgima peavad, on teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ja Põhjamaade kodanike nõustamine võrdväärselt Rootsi kodanikega, kui neil puudub asukohariigis oma esindus.⁸ Siit võib järeldada, et inimeste heaolu ja õiguste kaitse on Rootsi saatkondadele prioriteet ja kohustus, seda nii sõnades kui ka reaalsetes tegudes.

Saatkondade avamise eesmärgist ja tööülesannete iseloomust tulenevalt on saatkondade töötajate arv ja hierarhia riikides erinevad. Saatkondade eesotsas asuvate saadikute asendamatuks abilisteks on enamjaolt nende erasekretärid, kellela saatkonna efektiivsus ja konkurentsivõime teiste riikide saatkondadega võrreldes väheneks tunduvalt. Enamik saatkonda lähetatuist on rahvusvaheliselt tunnustatud au- ja ametiastmetega diplomaadid. Nendele järgnevad haldus- või tehniline personal ning mitmesugused atašeed ehk erinevate valdkondade spetsialistid, kes osalevad vastavalt vajadusele aktiivses saatkonnatöös.⁹

Tallinnas asuva Rootsi Suursaatkonna näitel võib tähendada, et saatkond kui riigi välispoliitiline esindaja ei pea olema isikkoosseisult arvuliselt suur selleks, et efektiivselt toimida. Rootsi praegune suursaadik on 2013. aasta septembrist Anders Ljunggren¹⁰; tema kõrval töötab saatkonnas kaksteist inimest, kelle seas on nõunikud, sekretärid, aga ka kaptenleitnant, kes täidab kaitseatašee ülesandeid, pressiesindaja, puhastusteenindaja ning autojuht-asjaajajad.¹¹ Saatkonna töö on jaotatud mitme inimese vahel nii, et jõudmine abivajajateni oleks lihtne ja kiire.

1.2. KONSULAARASUTUSED SAATKONNA TOENA

Saatkondade huvisid esindavad asukohariigi territooriumil konsulaarasutused ehk üldjuhul konsulaadid. Vastupidiselt saatkondadele asuvad konsulaadid väljaspool pealinna nendele määratud tegevuspiirkonnas ehk konsulaarpiirkonnas ja nad puutuvad asukohamaa

---

⁷ Samas, lk 50-51.

⁸ Samas, lk 51.

⁹ Samas, lk 53-54.

¹⁰ *Suursaadik Anders Ljunggren* (2013). Rootsi Suursaatkond. <http://www.swedenabroad.com/et-EE/Embassies/Tallinn/Meist/Saatkonna-personal/Suursaadik-Jan-Palmstierna/> (07.11.2013).

¹¹ *Saatkonna personal* (2013). Rootsi Suursaatkond. <http://www.swedenabroad.com/et-EE/Embassies/Tallinn/Meist/Saatkonna-personal/> (26.10.2013).

keskvõimuga vähem kokku. Vaid eriolukorras ja asukohariigi ning lähetajariigi nõusolekul võivad konsulaarasutuste juhid töötada väljaspool ette nähtud piirkonda.¹²

Konsulaadid jagunevad karjääri- ja aukonsulaatideks, nende esindajaid nimetatakse tavapäraselt vastavalt konsuliteks ja aukonsuliteks. Üldjoontes on karjääri- ja aukonsulaatide ülesanded väga sarnased ja mõisted kasutusel suisa sünonüümidena: mõlema puhul on kesksel kohal kodanike abistamine, ärialane teavitamine ja kahepoolsed suhted konsulaarpiirkonnas¹³, nad annavad oma tegevusest aru lähetajariigi saatkonnale. Samas on karjääri- ja aukonsulaatide töös mitmeid põhimõttelisi erinevusi ja seega teatud juhtudel mõistete karjääri- ja aukonsulaat eristamine vajalik, sest aukonsulaatide õigused võrreldes karjääriconsulaatidega on piiratumad.

Aukonsulaat allub karjääriconsulaadi konsulaarpiirkonnas otseselt karjääriconsulaadile, viimase puudumisel saatkonnale. Aukonsulaadi vastuvõetud otsused peavad olema kooskõlas karjääriconsulaadi või saatkonnaga, mis on aukonsulaadile seega järelevalveametiks. Järelikult näiteks Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide järelevalveametiks on Rootsi Suursaatkond Tallinnas.¹⁴ Järelevalveamet jagab aukonsulaadile tööülesandeid ja nende täitmiseks vaja minevaid soovitusi ning peab olema teadlik aukonsulaadi kõikidest otsustest.¹⁵ Küll aga on kiireloomulistes küsimustes aukonsulaadi õigus ja kohustus tegutseda enda initsiatiivil, sel juhul on vaja sellest karjääriconsulaati või saatkonda esimesel võimalusel teavitada.¹⁶

Aukonsulaat võib pidada otsest kirjavahetust eraisikute ja ettevõtetega, kuid on kohustatud järelevalveametit kursis hoidma erilist tähtsust omava informatsiooniga.¹⁷ Iga aasta lõpus esitatakse järelevalveametile ka aastaaruanne aukonsulaadi tegevusest¹⁸, seega on aukonsulaadid järelevalveameti kontrolli all.

Üldiselt täidavad konsulaarülesandeid konsulaarametnikud, kellel on konsulaarametniku kutse või erikutse.¹⁹ Selline nõue ei kehti aga aukonsulite kohta, Rootsi näitel peab aukonsul olema kohapeal elav eraisik (tunnustatud ettevõtja, advokaat jms), Rootsi kodanik,

---

¹² *Konsulaarsuhete Viini konventsioon* (1993). Riigi Teataja II, 1993, 23, 53. <https://www.riigiteataja.ee/akt/23977> (16.09.2013).

¹³ Örn, T. (2004). *Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitus*. Tallinn: Olion, lk 60-61.

¹⁴ Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

¹⁵ *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses, § 6-7.

¹⁶ Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

¹⁷ Samas.

¹⁸ *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses, § 8, 30.

¹⁹ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013), § 9.

asukohamaa või kolmanda riigi kodanik, kelle positsioon võimaldab ilma raskusteta suhelda kohalike juhtivate isikutega (näiteks poliitikud, majandusringkonna esindajad, kultuuritegelased, haiglate ja vanglate juhtkond), kes saavad Rootsi kodanikke vajadusel abistada.²⁰

Aukonsuli kandidaat ei tohi olla teise riigi välis- ega riigiteenistuses, välja arvatud akadeemiline tegevus õppe- või teadusasutuses.²¹ Enne, kui aukonsul võib võtta vastu teise töö asukohariigis või esitab ennast sealsetel valimistel poliitilise kandidaadina, peab ta andma järelevalveametile võimaluse analüüsida, kas see ei satu vastuollu Rootsi aukonsuli ülesannetega. Järelevalveametil on õigus aukonsuli tööülesanded peatada, kui aukonsul soovib võtta vastu töö kolmandalt riigilt või rahvusvaheliselt organisatsioonilt.²² Seega peab aukonsul vältima huvide konflikti, mis võivad põhitöö ja aukonsuli ameti ülesandeid täites tekkida.

Üks aukonsulite eripäradest võrreldes teiste diplomaatilise korpuse teenistujatega on, et nad ei saa töötasu.²³ Sellest tulenevalt ei esitata neile konsulaarülesannete täitmisel nii kõrgeid nõudmisi kui karjääriconsulitele. Aukonsuli töökohustustest eemalviibimise korral (näiteks haigus, puhkus) ei ole konsulaarteenused kättesaadavad, samal ajal kui karjääriconsuli äraolekul peab ilmtingimata olema võimalus konsulaarteenuste osutamiseks. Vaatamata sellele, et aukonsulid vastutavad aukonsulaatide rahastamise eest ise, on neil võimalik üldjuhul saatkonna vahendusel saada tagasi konsulaadi halduskulud, laiaulatuslike operatsioonide läbiviimisel tehtavad väljaminekud, töötajate palgad, büroorumide rent ning teistele tegevustele kuuluvad kulutused.²⁴

Aukonsulitel on tähelepanuväärne positsioon ja erinevate valdkondade ametiesindajatega tihedad sidemed, mistõttu töötasu puudumisest hoolimata on aukonsuli amet neile omal moel kasulik. Ühtlasi on tänuväärse töö eest näiteks Rootsi riigil heaks tavaks tunnustada lisaks väljapaistvatele ühiskonna- ja kultuuritegelastele ka aukonsuleid Põhjatähe ordeniga, Rootsi kodanikuna võivad nad pälvida välisministeeriumi erilise tunnustuse.²⁵ Järelikult on aukonsuli

---

²⁰ Örn, T. (2004). *Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitus*. Tallinn: Olion, lk 61-62.

²¹ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013), § 15, 17.

²² *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses, § 39.

²³ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013), § 15.

²⁴ *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses, § 25, 31-33, 38.

²⁵ Örn, T. (2004). *Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitus*. Tallinn: Olion, lk 61-62.

amet eelkõige auamet, mis annab juurde nii kogemusi kui ka paremaid võimalusi oma põhitöös.

Konsulitega – nii karjääri- kui ka aukonsulitega – tihedate suhete hoidmise nimel kutsutakse neid sõltuvalt traditsioonidest lähetajamaale. Näiteks Rootsi kutsub aukonsuleid (rühmiti, korraga mitme maa aukonsuleid) külastama oma riiki tavaliselt iga kümne aasta tagant, eesmärgiga hoida aukonsuleid paremini kursis riigiga, mille kodanike huve nad kaitsevad; Rootsi saatkondade teabekohtumistel käivad aukonsulid igal aastal või üle aasta.²⁶

Töötajate omamine on aukonsulil pigem haruldane. Aja puudumisel võivad aukonsulid oma ülesandeid delegeerida ka karjääriconsulaadile või saatkonnale, kus nendega tegelevad vastavad inimesed. Rootsi aukonsulitel on tavaliselt rootsi keelt kõnelev kaastöötaja, sageli kohalik rootslane, kes abistab teda rutiinsetel toimingutel, kuid kui aukonsul kõneleb rootsi keelt, siis pole ka selleks tarvidust.²⁷

2. KONSULAARSEADUSED

Aukonsulaadid täidavad oma konsulaarpiirkonnas konsulaarülesandeid, mis on kirja pandud iga riigi õigusaktides. Enamjaolt toetuvad need õigusaktid 1963. a. vastu võetud Konsulaarsuhete Viini konventsioonile, millega nii Rootsi kui Eesti on liitunud. Sealjuures arvestatakse ülesannete reguleerimisel lähetaja- ja asukohariigi teisi õigusakte ning rahvusvahelist kogemust²⁸, seega on Rootsi aukonsulaadid Eestis seotud nii Eesti kui ka Rootsi seadustega.

Rootsi aukonsulaatide tegevus on reguleeritud Rootsi õigusaktidega²⁹; Eestis on aukonsulaatide ülesanded kirja pandud Eesti Vabariigi Konsulaarseaduses.³⁰ Seadused on üldjoontes kattuvad, kuid esineb ka märkimisväärsed erinevusi, Rootsi aukonsulaadid Eestis ei tohi täita ülesandeid, mis on selle seaduse järgi vaid karjääriconsulaatidele omane.³¹ Seetõttu on käesolevas uurimistöös väga oluline üksikasjalikult välja tuua mõlema riigi ettekirjutused aukonsulaatidele.³²

---

²⁶ Samas, lk 62.

²⁷ Samas.

²⁸ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013), § 2, 26.

²⁹ *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses.

³⁰ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013).

³¹ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (08.05.2013).

³² Lugemise lihtsustamise huvides on nii Rootsi kui ka Eesti õigusakti puhul kasutatud mõistet konsulaarseadus.

2.1. ROOTSI KONSULAARSEADUS

Aukonsulaadi ülesandeid reguleeriva Rootsi konsulaarseaduse põhjal jääb suur osa aukonsulaadi kohustustest järelevalveameti³³ otsustada, kuid aukonsulaadi ülesanded võivad ennekõike piirkondlikke eripärasid arvestades olla kohati ebatavalised. Hea näide on mereäärsetes piirkondades laevandust puudutavate küsimustega tegelemine, mis tavaliselt ei ole aukonsulaadi kohustuste seas, kuid see on võimalik, kui see on kooskõlastatud järelevalveameti ja Rootsi Transpordiametiga.³⁴

Rootsi konsulaarseaduse järgi on aukonsulaadi üks prioriteetsemaid ülesandeid anda nõu, abi ja informatsiooni, kuidas inimesed saaksid kaitsta oma õigusi asukohariigis. Nõuandmine on kohustuslik Rootsi kodanikele ja Rootsis alaliselt elavatele mittekodanikele asukohariigi aukonsulaadi konsulaarpiirkonnas. Samamoodi peab järelevalveameti nõudmisel Rootsi aukonsulaat aitama Euroopa Liidu kodanikke, kellel ei ole asukohariigis välisesindust.³⁵

Kriisisituatsioonides (eelkõige loodusõnnetused, rahutuste puhkemine jms) on aukonsulaadi ülesanne teha koostööd järelevalveametiga. Samuti on järelevalveameti teavitamine kohustuslik, kui konsulaarpiirkonnas esineb inimestel või koduloomadel tõsine või laialt leviv nakkushaiguse epideemia, mida seal tavaliselt ette ei tule ja millele pööratakse erilist tähelepanu. Aukonsulaat peab hoidma end kursis meetmetega, mis on haiguse tõkestamiseks kasutusele võetud.³⁶

Kõige rohkem nõuavad aukonsulaadi tähelepanu ja kiiret tegutsemist hädaolukorrad, mil Rootsi kodanik või alaliselt Rootsis elava mittekodanik on saanud surma või sattunud õnnetusse, on vahistatud või kuritegevuse ohvriks langenud. Sellisel juhul võib kodanikel tekkida vajadus erakorralise rahalise toetuse või muu konsulaarabi järele ning aukonsulil tuleb viivitamata teavitada järelevalveameti.³⁷

Aukonsulaadi üks olulisemaid ülesandeid on vajadusel kaasa aidata Rootsi reklaamimisele ja ametlike Rootsi visiitide korraldamisele konsulaarpiirkonnas. Järelevalveameti kehtestatud määrani peab aukonsulaat omama ja andma informatsiooni Rootsi riigi ja sealsete tingimuste kohta huvitatud isikutele.³⁸

---

³³ Järelevalveameti mõistet on selgitatud lk 7.

³⁴ *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses, § 18, 21.

³⁵ *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses, § 10, 12.

³⁶ Samas, § 11, 24.

³⁷ Samas, § 24.

³⁸ Samas, § 19–20.

Aukonsulite ülesannetes on Rootsi konsulaarseaduses väiksem rõhuasetus administratiivsel töö. Aukonsulaat väljastab järelevalveameti nõudel töö- ja elamislubasid, valitsusasutuste otsuse põhjal ka ajutist passi. Rootsi konsulaarseaduse kohaselt on aukonsulil õigus täita samu ülesandeid, mis on notaril Rootsis, kuid tuleb kindlasti arvestada, et seda õigust võivad piirata asukohariigi konsulaarseadused. Vajadusel on aukonsulaat kohustatud aitama järelevalveametit ebaseaduslikult äravõetud ja kinnipeetud alaealiste isikutega seotud probleemidega. Kui aukonsulaat ei ole võimeline järelevalveameti antud ülesandeid täitma, tuleb tal sellest teavitada järelevalveametit, et mitte takistada konsulaartööd.³⁹

Rootsi konsulaarseaduse järgi on Rootsi aukonsulaadi kõige olulisem funktsioon inimeste õiguste ja ohutuse tagamine, sest sellele on antud õigusaktis pööratud suurimat tähelepanu. Samas kuulub aukonsulaadi tähtsamate ülesannete hulka ka Rootsiiga seotud avalike ürituste ja visiitide korraldamine inimeste paremaks teavitamiseks Rootsi ja sealse elu kohta, tagaplaanile jääb dokumentide väljastamine ja nendega tegelemine. Peab arvestama, et aukonsulaat on kohustatud täitma ka kõiki teisi järelevalveameti antud ülesandeid, mis konsulaarseaduses ei kajastu.

2.2. EESTI KONSULAARSEADUS

Eesti konsulaarseadus reguleerib aukonsulite tööd põhjalikumalt kui Rootsi seadus: eraldi on detailselt välja toodud konsulaarteenuste osutamine ja konsulaarabi andmine. Kuid kuna Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide töös on ülimuslik Rootsi konsulaarseadus, on käesolevas peatükis Eesti konsulaarseadust üldistatud.

Eesti aukonsulaat kooskõlastab oma tegevuse asukohariigis oleva Eesti välisesindusega – üldjuhul saatkonnaga – või välisministeeriumi Eestis asuvate struktuuriüksustega.⁴⁰ Olgu mainitud, et erinevuseks seaduste tekstis on, et Eesti konsulaarseaduses on ülesanded kirja pandud aukonsulile, samas Rootsi konsulaarseaduses üldisemalt aukonsulaadile.

Eesti konsulaarseaduses on põhirõhk aukonsulaadi administratiivsetel ülesannetel. Aukonsuli kohustused on peamiselt isikutunnistuste, juhilubade (lähetajariigi, rahvusvaheline või esmane) väljastamine asukohamaal viibivatele kodanikele: isiku kirjalikul taotlusel tellib aukonsul vajaliku dokumendi, selle kinnitamise lähetajariigi ametiasutuselt, edastab dokumendi ametiasutusele. Aukonsulil on õigus tõlkida välisriigis või Eestis välja antud

---

³⁹ Samas, § 13–14, 16–17, 23.

⁴⁰ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013), § 4.

dokumente (haridust, tervislikku seisundit tõendav dokument jms), kui ta valdab piisavalt mõlemat keelt ning selleks on põhjendatud vajadus.⁴¹

Asukohariigis ajutiselt viibiva või püsivalt elava kodaniku andmed saab isiku taotlusel registreerida aukonsul. Samuti kuulub aukonsulite õiguste hulka nende isikute andmete edastamine Eesti rahvastikuregistrisse. Aukonsulil tuleb konsulaarpiirkonnas Eesti riigi kodanikel tagada võimalus osaleda Riigikogu ja parlamendi valimisel ning rahvahääletusel.⁴² Sarnaseid ülesandeid täidab vajaduse korral ka Rootsi aukonsulaat vaatamata sellele, et nimetatud toimingud ei ole Rootsi konsulaarseaduses üksikasjalikult üles loetletud. Seega ei saa üksnes konsulaarseaduste põhjal teha järeldusi aukonsulaatide tegelike ülesannete kohta.

Nii Eesti kui ka Rootsi konsulaarseaduses on suurt tähelepanu pööratud inimeste abistamisele kriisiolukordades. Kui Eesti aukonsulaadi konsulaarpiirkonnas viibiv Eesti kodanik on langenud õnnetusjuhtumi, looduskatastroofi, haiguse, kuriteo või terroriakti ohvriks, on aukonsul kohustatud nõustama ja abistama hädasolijat ühenduse võtmisel perekonna või teiste lähedasega, tagasipöördumisel kodumaale, tema õiguste kaitsmisel ning haiglaravi või muu hädavajaliku korraldamisel. Tagatise olemasolul ja hädasolija kirjaliku avalduse alusel on aukonsulil õigus ja teatud olukordades isegi kohustus anda ka rahalist abi. Eesti aukonsul kaitseb vajadusel Euroopa Liidu liikmesriigi kodaniku huve, kui sellel riigil puudub välisesindus asukohariigis.⁴³

Isiku vigastustest, haigusest või surmast tuleb aukonsulil viivitamatult teatada perekonnale või teistele lähedastele ja välisministeeriumile. Vajadusel peab abistama lähedasi isiku või põrmu kodumaale toomise korraldamisel. Põrmu toimetamisel kodumaale pitseerib aukonsul kirstu või urni seda saatva isiku kirjalikul taotlusel pärast kirstu või urni sisu õiguspärasuses veendumist ning annab saatjale sellekohase tõendi.⁴⁴

Aukonsul on kohustatud kaitsma konsulaarpiirkonnas viibiva piiratud teovõimega hädasolija õigusi ja huve tema seadusliku esindaja puudumise ajal. Konsulaarpiirkonnas kinnipeetud või karistust kandva kodaniku või välismaalasega peab aukonsul kohtuma ja teda esindama kinnipeetu, tema volitatud esindaja, perekonna või teiste lähedaste põhjendatud taotlusel.⁴⁵

---

⁴¹ Samas, § 27, 32, 34, 41–42, 44, 49.

⁴² Samas, § 28–29, 37, 38.

⁴³ *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013), § 52–53, 55–56, 64.

⁴⁴ Samas, § 57–59.

⁴⁵ Samas, § 60–61.

Oli eeldatav, et Rootsi ja Eesti konsulaarseadused on põhijoontes sarnased, kuid nende võrdlemise põhjal ilmneb ka, et aukonsulite tööülesannete põhirõhk on riigiti erinev ja seda oli Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide tegevuse uurimisel oluline arvestada.

3. ROOTSI AUKONSULAADID EESTIS

Aukonsulaatide rajamine Eestis on kujunemas järjest aktuaalsemaks teemaks, tingituna riikidevahelisest tihedamast suhtlemisest ning Rootsi kogukonna kasvamisest Eestis ja vastupidi. Eelkõige kodanike huvide kaitsmine ja kaubanduskontaktide loomine on olnud ajendiks aukonsulaatide rajamisele, nende tegevusest võiks laiem üldsus rohkem teada.

On huvitav märkida, et Tartus on esindatud üheksa riigi konsulaaresindused: Costa Rica, Leedu, Moldova, Peruu, Rootsi, Soome, Tšiili, Ungari ja Venemaa.⁴⁶ See näitab, et nende riikide kodanikke elab Tartus ja selle lähiümbruses, nad vajavad aeg-ajalt konsulaarabi ning riigid on huvitatud kultuuri- ja kaubandussidemete hoidmisest ning oma maa tutvustamisest.

Eesti konsulaaresindused Rootsis on avatud Eskilstunas, Gotlandil, Göteborgis, Halmstadis, Karlskronas, Karlstadis, Malmös ja Norrköpingis⁴⁷, mis viitab selgelt Eesti väga tihedatele suhetele Rootsiaga. Selle kinnituseks sobib ka näide, et 2013. aastal on Rootsis avatud suisa kaks Eesti aukonsulaati, viimane alles 23. oktoobril 2013. a. Norrköpingis, kus aukonsuliks sai Eesti juurtega ettevõtja Michael Pääbo.⁴⁸ Üks aktiivsematest aukonsulaatidest on Gotlandil, kus eripära on hooajatööle saabunud Eesti kodanike⁴⁹ ja turistide abistamine.⁵⁰

Eestis tegutsevale Rootsi Suursaatkonnale Tallinnas alluvad Narvas ja Tartus asuvad aukonsulaadid.⁵¹ Eelkõige viimastel aastatel on Rootsil suur huvi tõsta aukonsulaatide osatähtsust riigi tutvustamisel välismaal.⁵² On isegi mõnevõrra üllatav, et Lääne-Eestis, kus on ajalooliselt olnud tihedad kontaktid Rootsiaga, puudub praegu Rootsi aukonsulaat.

---

⁴⁶ *Välisriikide esindused Tartus* (2013). Tartu Linnavalitsus. http://www.tartu.ee/?lang_id=1&menu_id=2&page_id=3614 (10.10.2013).

⁴⁷ *Eesti aukonsulid Rootsis* (2013). Eesti Välisministeerium. <http://www.vm.ee/?q=node/5492> (10.11.2013).

⁴⁸ *Eesti avas kaheksanda aukonsulaadi Rootsis* (2013). Välisministeeriumi pressiosakond. <http://www.vm.ee/?q=node/18407> (12.11.2013).

⁴⁹ Leht, M.-A. (2013). Eestlus ja eesti keel Gotlandilt ei kao. *Lõunaleht*, 19. september 2013. <http://www.lounaleht.ee/index.php?page=1&id=12890> (12.11.2013).

⁵⁰ Punga, K. (2013). Intervjuu Hugo Treffneri Gümnaasiumi ajaloo ja rootsi keele õpetaja Kristiina Pungaga (09.11.2013).

⁵¹ *Välisriikide esindused Eestis: Rootsi* (2013). Eesti Välisministeerium. <http://www.vm.ee/?q=et/node/6000> (10.11.2013).

⁵² Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

3.1. ROOTSI AUKONSULAAT NARVAS

Rootsi aukonsulaadi Narvas avas 18. novembril 2000. a. Rootsi päevade tähistamisel Rootsi tolleaegne asepeaminister Lena Hjelm-Wallen⁵³, aukonsulaadi konsulaarpiirkond on Ida-Virumaa.⁵⁴ Aukonsuleid on Narvas asuval aukonsulaadil olnud kolm: Meelis Virkebau (2000–2005), Katri Raik (2005–2007) ja Ahti Puur (alates 2008. a.). Aukonsulaadi asukoht sõltub aukonsuli põhitöökohast, praegu asub Rootsi aukonsulaat Narvas Viru Keemia Grupi (VKG) Elektrivõrkude majas aadressil P. Kerese 11.⁵⁵

Aukonsulaat avati, sest Narva on olnud Rootsi suurriigi üks tähtsamaid kaubalinnu 16.–17. sajandil⁵⁶. Narvaga seondub rootslastel ennekõike ka suurriigi kuulsusrikas lahing 1700. a. Põhjasõjas, mis on olnud ajend Rootsi päevade tähistamisele Narvas⁵⁷ ja millega seoses avati 2000. a. novembris lahingule pühendatud monument „Narva lõvi“.⁵⁸ Rootsi näeb Narvas kasvavat tähtsust Venemaaga suhete arendamisel Euroopa Liidu piiril ja seetõttu oli Rootsi aukonsulaadi rajamine Narvas igati põhjendatud. Aastaid on Narva sõpruslinnad olnud Rootsis asuvad Karlskrona ja Örebro.⁵⁹

3.1.1. Aukonsulaadi tegevus

Intervjuust praeguse Rootsi aukonsuliga Narvas tõi oma ülesannetest A. Puur esile, et aukonsulaat aitab nii Rootsi kodanikke kui ka alaliselt Rootsis elavaid mittekodanikke, annab nõu ja teavet selle kohta, kuidas nad võivad abi saada või kaitsta oma õigusi Eestis. Aukonsuli ülesannete hulgas on esikohal kohustus viivitamata teavitada Rootsi Suursaatkonda eelkõige kinnipidamise, kuriteo ohvriks langemise, õnnetus- või surmajuhtumi korral, kui see on seotud Rootsi kodanikega.⁶⁰

Sagedamini pöörduvad Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi poole selles piirkonnas Eesti kodakondsuseta isikud, kes soovivad Rootsi õppima, tööle ja/või elama asuda. Aukonsulaat abistab inimesi dokumentide vormistamisel juhtumite puhul, mis on aset leidnud eestimaalastega Rootsis või oma konsulaarpiirkonnas Rootsi kodanikega seoses.⁶¹ Aukonsuli hinnangul vajavad viimasel ajal konsulaarabi tavapärasest enam keskealised inimesed

⁵³ Rootsi asepeaminister avab Narvas aukonsulaadi (2000). *Eesti Päevaleht*, 17. november 2000. <http://www.epl.ee/news/eesti/rootsti-asepeaminister-avab-narvas-aukonsulaadi.d?id=50851771> (27.07.2013).

⁵⁴ *Välisriikide esindused Eestis: Rootsi* (2013). Eesti Välisministeerium. <http://www.vm.ee/?q=et/node/6000> (10.11.2013).

⁵⁵ Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

⁵⁶ Teele Partsi vastuses on toodud ekslikult 15.–16. sajandil.

⁵⁷ Parts, T. (2013). Intervjuu VKG Elektrivõrgud OÜ juristi ja kvaliteedijuhi Teele Partsiiga (19.04.2013).

⁵⁸ Kaljundi, J. (2000). Narva ajaloo peeglis. *Sirp*, 24. november 2000. <http://www.sirp.ee/archive/2000/24.11.00/Uudis/uudis1-1.html> (11.11.2013).

⁵⁹ Parts, T. (2013). Intervjuu VKG Elektrivõrgud OÜ juristi ja kvaliteedijuhi Teele Partsiiga (19.04.2013).

⁶⁰ Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

⁶¹ Parts, T. (2013). Intervjuu VKG Elektrivõrgud OÜ juristi ja kvaliteedijuhi Teele Partsiiga (19.04.2013).

pereküsimustes (näiteks palutakse abi sugupuu uurimisel), kuid leidub ka eelkõige vanemaelisi, kes tulevad aukonsulaati eesmärgiga turismiinfot saada.⁶² Rootsi Suursaatkonna nõuniku hinnangul on aga Rootsi aukonsulaadi tegevus Narvas pigem suunatud ärivaldkonna edendamisele.⁶³

Aukonsul täidab oma ülesandeid põhitöö kõrvalt, vajadus abitööjõu järele konsulaarülesannete täitmisel on olnud erinev. Näiteks M. Virkebau ajal on aukonsuli kõrval ametis olnud põhikohaga töötaja⁶⁴; praegust aukonsulit aitavad tema töös VKG Elektrivõrkude töötajad omast vabast ajast, eelkõige tingituna põhjusest, et aukonsulaadis ei valda keegi rootsi keelt, pöörduakse keerulisemate probleemide puhul abi saamiseks Rootsi Suursaatkonna poole.⁶⁵

Rootsi aukonsulaat Narvas on standardne ja reegleid järgiv aukonsulaat, valdava osa konsulaarülesannetest hõlmab konsulaarabi osutamine. Vajadusel täidab aukonsulaat Narvas Rootsi Suursaatkonna ettekirjutusi (näiteks vastuvõttude ja ürituste korraldamisel), kuid vaatamata eesmärgile arendada piirkonnas majanduskoostööd, erilist omaalgatust ei ole.

3.1.2. Aukonsulid Narvas

Alates 2000. a. oli aukonsul Kreenholmi Valduse ASi juht Meelis Virkebau (Joonis 1). M. Virkebau on sündinud 1957. a. Kiviõlis, ta on lõpetanud 1981. a. Tartu ülikooli majandusteaduskonna. M. Virkebau on pälvinud tunnustust eelkõige tegevdirektorina Kreenholmi Valduse ASi ülesehitamise ja eduka majandamise eest 1999. a. Eesti aasta äri-mehe tiitliga.⁶⁶ M. Virkebau on Narva linna omamoodi sümbol, kes on panustanud palju Sihtasutuse Pro Narva nõukogu kaudu Narva ajaloolise linnasüdame arendamisesse.⁶⁷

Intervjuus ajalehele Äripäev on M. Virkebau kommenteerinud, et tema kui aukonsuli ülesannete hulka kuulusid peamiselt Rootsi kohta informatsiooni jagamine, kodakondsuseta isikute ja Vene kodanike viisataotluste ettevalmistamine ning Rootsi turistide probleemide lahendamine.⁶⁸

---

⁶² Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

⁶³ Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

⁶⁴ Palm, A. (2005). Meelis Virkebau, aukonsul ja elupõline tööstur. *Äripäev*, 7. aprill 2005.
<http://www.aripaev.ee/?PublicationId=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=107926>
(11.11.2013).

⁶⁵ Parts, T. (2013). Intervjuu VKG Elektrivõrgud OÜ juristi ja kvaliteedijuhi Teele Partsiiga (19.04.2013).

⁶⁶ Valme, V. (1999). Aasta äri-mees Meelis Virkebau tõrjub poliitikuid. *Eesti Päevaleht*, 4. september 1999.
<http://epl.delfi.ee/news/melu/aasta-arimees-meelis-virkebau-torjub-poliitikuid.d?id=50776257> (11.11.2013).

⁶⁷ Palm, A. (2005). Meelis Virkebau, aukonsul ja elupõline tööstur. *Äripäev*, 7. aprill 2005.
<http://www.aripaev.ee/?PublicationId=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=107926>
(11.11.2013).

⁶⁸ Palm, A. (2005). Meelis Virkebau, aukonsul ja elupõline tööstur. *Äripäev*, 7. aprill 2005.
<http://www.aripaev.ee/?PublicationId=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=107926>
(11.11.2013).

Joonis 1. Meelis Virkebau⁶⁹

Ajavahemikus 2005–2007 täitis aukonsuli ülesandeid Katri Raik (Joonis 2).⁷⁰ K. Raik on sündinud 1967. a. Tartus, ta on lõpetanud 1991. a. Tartu ülikooli ajaloo erialal. K. Raik on olnud seotud erinevate ametikohustustega Tartu ülikoolis, kuid laiem üldsus tunneb teda ennekõike Tartu ülikooli Narva kolledži direktorina, seda ametit on ta pidanud ajavahemikus 1999–2007 ja taas alates 2009. a.⁷¹ Tehtud tööd, eelkõige Narva kolledži heaks, on Eesti Vabariik tunnustanud 2009. a. Valgetähe III klassi teenetemärgiga.⁷²

Kuna K. Raikiga intervjuud kahjuks teha ei õnnestunud, saan käesolevas töös tugineda vaid ajakirjanduses ilmunule, kuid aukonsulaadiga seotud töö osakaal sealt kahjuks ei selgunud. K. Raik peab Narva linna edendamist oma südameasjaks. Ajalehe Eesti Päevaleht lugejakirjas annab ta mõista, et tema jaoks on oluline arendada Narvas Eesti-keskset haridust, luua noortele paremaid vaba aja veetmise võimalusi ning taastada M. Virkebau eeskujul Narva ajaloolist vanalinna. Narvat tuleb tema arvates tutvustada välismaailmale, et muuta see osaks Eestist ja Euroopast.⁷³

---

⁶⁹ Auditikomitee: *Meelis Virkebau* (2013). Eesti Energia. <https://www.energia.ee/juhtimine> (10.11.2013).

⁷⁰ Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

⁷¹ *Katri Raik* (2013). Tartu Ülikooli Narva Kolledž. <http://www.narva.ut.ee/et/847345> (10.11.2013).

⁷² *Teenetemärkide kavalerid* (2009). Eesti Vabariigi teenetemärgid.

<http://www.president.ee/et/vabariik/teenetemargid/kavalerid.php?tm=&pn=Raik&en=Katri> (10.11.2013).

⁷³ Raik, K. (2003). Katri Raik: Narvat saab mõista ainult armastusega. *Eesti Päevaleht*, 14. november 2003. <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/katri-raik-narvat-saab-moista-ainult-armastusega.d?id=50969244> (11.11.2013).

Joonis 2. Katri Raik⁷⁴

Nii M. Virkebau kui ka K. Raik lõpetasid aukonsuli töö seoses tollel hetkel lahkumisega uuele töökohale.⁷⁵ 5. novembril 2007. a. allkirjastati aukonsul Ahti Puuriga aukonsuli ametisse määramise dokument⁷⁶, ametikohuseid täidab ta alates 2008. a.⁷⁷

Aukonsul A. Puur (Joonis 3) on sündinud 1964. a. Ida-Virumaal⁷⁸, ta on lõpetanud 1991. a. Tartu ülikooli majandusteaduskonna majandusküberneetika eriala ja 2004. a. jätkas õpinguid strateegilise juhtimise magistriõppes. Alates 2006. a. on A. Puur VKG Elektrivõrkude juhatuse liige ja tegevjuht ning alates 2009. a. VKG finantsdirektor ja juhatuse aseesimees. A. Puur on aktiivne ühiskonnategelane, kes lisaks põhitööle on Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu ning Elektrienergia Suurtarbijate Liidu juhatuste liige ning regionaalekspert Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses.⁷⁹

Suure töökoormuse tõttu pole praegusel aukonsulil olnud võimalust algatada ühtegi hariduskoostöö, humanitaarabi või majanduskontaktide loomisega seotud projekti.⁸⁰ A. Puur aitab korraldada Narvas ja Ida-Virumaal Rootsiga seotud üritusi, teeb Rootsi Suursaatkonnale

---

⁷⁴ Ülikooli valitsus: Katri Raik (2013). Tartu Ülikool. <http://www.ut.ee/et/ulikoolist/struktuur-ja-inimesed/juhtimine/valitsus> (10.11.2013).

⁷⁵ Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

⁷⁶ Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

⁷⁷ Välisriikide esindused Eestis: Rootsi (2013). Eesti Välisministeerium. <http://www.vm.ee/?q=et/node/6000> (10.11.2013).

⁷⁸ Taras, M. (2008). Narvas alustab tööd uus Rootsi aukonsul. *Eesti Päevaleht*, 9. jaanuar 2008. <http://www.epl.ee/news/eesti/narvas-alustab-tood-uus-rootsi-aukonsul.d?id=51114889> (27.07.2013).

⁷⁹ VKG sai uue finantsjuhi (2009). Viru Keemia Grupp. <http://www.vkg.ee/est/uudised/106/vkg-sai-uee-finantsjuhi> (25.07.2013).

⁸⁰ Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

ettepanekuid, kuidas tõhustada koostööd ja konsulaartööd.⁸¹ Ta ei käi regulaarsetel avalikel üritustel, kuid püüab siiski kohalikel Rootsiga seotud sündmustel osaleda.⁸²

Joonis 3. Ahti Puur⁸³

3.2. ROOTSI AUKONSULAAT TARTUS

Rootsi aukonsulaat Tartus avati 22. novembril 2006. a. Rootsi ja Eesti välisministri osavõtul eesmärgiga edendada kultuuri-, teabe- ja haridustegevust⁸⁴, ühtlasi oli aukonsulaat mõeldud sümboliseerima väga häid suhteid Eesti ja Rootsi vahel.⁸⁵ Vajadust aukonsulaat Tartus avada põhjendati ennekõike sellega, et Tartu on ülikoolilinn, kus on Rootsi üliõpilasi ja akadeemikuid.⁸⁶ Samuti on Tartul tihedad suhted sõpruslinna Uppsalaga.⁸⁷

Aukonsul ja aukonsulaadi ainus töötaja on olnud asutamisest alates Madis Kanarbik⁸⁸ ja seetõttu on Rootsi aukonsulaadi tegevus Tartus olnud tihedalt seotud tema huvide ja isiklike kontaktidega. Teiste töötajate järele pole vajadust tekkinud ning aukonsuli äraolekul pöörduvad abivajajad Rootsi Suursaatkonda.⁸⁹ Aukonsulaadi konsulaarpiirkonnaks on

⁸¹ Parts, T. (2013). Intervjuu VKG Elektrivõrgud OÜ juristi ja kvaliteedijahi Teele Partsiiga (19.04.2013).

⁸² Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

⁸³ *Finantsosakond: Ahti Puur* (2013). Viru Keemia Grupp. <http://www.vkg.ee/est/kontaktid/finantsosakond> (04.09.2013).

⁸⁴ Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

⁸⁵ Joamets, R. (2006). Tartus avati Rootsi aukonsulaat. *ERR Uudised*, 22. november 2006. <http://uudised.err.ee/index.php?0567616> (11.11.2013).

⁸⁶ Tartu Raekoja platsil avati Rootsi aukonsulaat (2006). *Tartu Linnaleht*, 24. november 2006. <http://www.linnaleht.ee/pdf/tartu/2006-11-24.pdf> (12.11.2013).

⁸⁷ Bork, S. (2013). Intervjuu Tartu Linnavalitsuse välissuhete ja protokolliteenistuse juhataja Sirje Borkiga (05.11.2013).

⁸⁸ Rootsi välisminister avas Tartus aukonsulaadi (2006). *Tartu Postimees*, 23. november 2006.

⁸⁹ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (08.05.2013).

määratud Tartu, Tartumaa ja laiemalt Tartu-, Võru- ning Põlvamaa. Rootsi aukonsulaat Tartus asub aadressil Raekoja plats 8.⁹⁰

3.2.1. Aukonsulaadi tegevus

Intervjuust praeguse Rootsi aukonsuliga Tartus tõi oma ülesannetest M. Kanarbik esile, et aukonsulaadi esmane ülesanne on aidata kaasa Rootsi tutvustamisele konsulaarpiirkonnas, samas on aukonsuli üks eesmärke esindada ka Tartut ja laiemalt Eestit Rootsis.⁹¹

Aukonsul osaleb Rootsi Suursaatkonna korraldatud üritustel ja muudel Rootsiga seotud tähtpäevadel, näiteks Rootsi suursaadiku vastuvõttudel, Rootsi Äriauhindade jagamisel, Tartu Ülikooli skandinavistika osakonna üritustel jms. Paljudel Tartus toimuvatel Rootsit tutvustavatel kultuurisündmustel ja tähtpäevadel osalevad ka piirkonnas elavad Rootsi kodanikud⁹², väga aktiivselt võtavad osa Tartu ülikooli skandinavistika osakonna tudengid, rootsi keelest ja kultuurist huvitatud inimesed.⁹³

Oma kõige suuremaks saavutuseks kultuurisuhete valdkonnas aukonsuliks oldud aastate jooksul peab M. Kanarbik Gustav Adolfi päeva tähistamise algatamise ja järjepidevuse hoidmist Tartus.⁹⁴ M. Kanarbikku võib suisa pidada selle kord aastas Tartus rootslasi koondava ja Tartu ülikooli asutamisele tähelepanu pöörava ürituse initsiaatoriks. Gustav Adolfi päeva korraldatakse koostöös Rootsi Suursaatkonna, Tartu Ülikooli, Tartu Linnavalitsuse ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esindusega.⁹⁵ 6. novembril 2013. a. korraldatud üritus oli plaanitud eriti suurejooneliselt: lisaks loengutele ja Rootsi vanamuusikaansambli Mare Balticum kontserdile toimus Rootsi suursaadiku ja Tartus asuva Rootsi aukonsuli vastuvõtt.

Vajadusel osutab aukonsul M. Kanarbik piirkonnas elavatele inimestele konsulaarabi. Aukonsuli hinnangul pöörduvad konsulaarpiirkonnas elavad Rootsi pensionärid aukonsulaati abi saamiseks dokumentide vormistamisel oma pensioni kätte saamiseks Rootsist; noorte puhul on aukonsul täheldanud, et abi on olnud vaja õpilasvahetuste ja õppimisvõimaluste

---

⁹⁰ *Välisriikide esindused Eestis: Rootsi* (2013). Eesti Välisministeerium. <http://www.vm.ee/?q=et/node/6000> (10.11.2013).

⁹¹ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (28.01.2013).

⁹² Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (08.05.2013).

⁹³ Punga, K. (2013). Intervjuu Hugo Treffneri Gümnaasiumi ajaloo ja rootsi keele õpetaja Kristiina Pungaga (09.11.2013).

⁹⁴ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (08.05.2013).

⁹⁵ Tamme, V. (2013). *Tartus tähistatakse Gustav Adolfi päeva ja Academia Gustaviana asutamispäeva*. Tartu Ülikool. <http://www.ut.ee/et/uudised/tartus-tahistatakse-gustav-adolfi-paeva-academia-gustaviana-asutamispaeva> (11.11.2013).

korraldamisel. Levinumad on ka juhilubade ja passidega seotud küsimused, millega tegeleb eelkõige aga Rootsi Suursaatkond.⁹⁶

Aukonsulaadil on tihedam koostöö Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Balti Kaitsekolledžiga mitmesugustes projektides. Haridusvaldkonnas peab M. Kanarbik kõige edukamaks koostööd Tartu Ülikooli skandinavistika osakonna ja praegu ametis oleva rootsi keele professori Daniel Sävborg'ga. Ajalooliselt on head suhted olnud Tartu Põhjala Ühingu ja Tartu Norra Seltsiga, mille tegevus on viimastel aastatel paraku vaibunud.⁹⁷

Rootsi aukonsulaat Tartus on aukonsulaatide tööd reguleerivaid konsulaarseadusi arvestades teatud määral erandlik. Uurimistöö jaoks tehtud intervjuude põhjal võib esile tuua, et aukonsul tegeleb väga palju omaalgatuslike projektide organiseerimisega, osaleb konverentsidel ja üritustel, et tutvustada Rootsi kultuuri Eestis ja vastupidi.

3.2.2. Aukonsulaadi seos Põhjamaade Ministrite Nõukoguga

Kuna M. Kanarbik on Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse Tartu filiaali juhataja, kelle ametikohustused paljuski kattuvad aukonsuli ülesannetega, on nendel kahel ametil kohati raske selgepiirilist vahet teha. Põhjamaade Ministrite Nõukogu on organisatsioon, mille eesmärk on ühendada Põhjamaid (Norra, Rootsi, Soome, Island, Taani) keskkonna, kliima ja energia; loomemajanduse ja kultuuri; teaduse ja innovatsiooni; soolise võrdõiguslikkuse ja heaoluühiskonna ning säästva konkurentsivõime arengu kaudu. Eesti esindus tegutseb juba alates 1991. a. ja seisab hea põhjamaiste väärtuste edasikandmise eest Eestis, sest tuntakse end samuti osana Põhjamaadest. Ühingul on erinevate valdkondade nõunikud (näiteks kultuuri-, finants-, kommunikatsiooninõunik), aga ka eraldi juba eelpool mainitud Tartu filiaali juhataja.⁹⁸

Väga heaks näiteks Rootsi aukonsulaadi ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse Tartu filiaali tööülesannete kattuvusest on mõlema institutsiooni omavaheline koostöö. Intervjuust Tartu Linnavalitsuse välissuhete ja protokolliteenistuse juhataja Sirje Borkiga tuli selgelt välja, et konkreetselt Rootsi aukonsulaadi tegevuse kohta Tartus on raske näiteid tuua, ikka seostub aukonsulaat Põhjamaade Ministrite Nõukoguga. Põhjamaade Ministrite Nõukogu programmide raames korraldatakse näiteks koolitusprogramme linnaametnike vahetusteks, kutsutakse Tartus toimuvatele konverentsidele Tartu Põhjamaade sõpruslinnadest

---

⁹⁶ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (08.05.2013).

⁹⁷ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (28.01.2013).

⁹⁸ *Tutvustus* (2013). Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis. <http://www.norden.ee/et/meist/tutvustus> (24.10.2013).

välislektoreid. Nagu eelpool mainitud, on üks Gustav Adolphi päeva korraldajatest ka Tartu Linnavalitsus.⁹⁹

Koostöös Tartu Ülikooli skandinavistika osakonnaga eristatakse selgelt, kas tegemist on Rootsi aukonsulaadi või Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse Tartu filiaaliga. Põhjamaade Ministrite Nõukogult taotletakse rahasid, et korraldada Põhjamaadega seotud projekte ja üritusi (näiteks Strindbergi konverents, norra keele konverents). Konkreetselt Rootsit puudutavatel sündmustel esineb M. Kanarbik pigem Rootsi aukonsulina Tartus, nagu ta seda tegi nii 2012. a. kui ka 2013. a. Gustav Adolphi päeval.¹⁰⁰

Rootsi aukonsulaat asub Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse Tartu filiaali ruumides ning Põhjamaade Ministrite Nõukogu kaudu on aukonsulaadil suurem läbikäimine ka teiste Põhjamaade saatkondadega. Rootsi Suursaatkond Tallinnas, Rootsi aukonsulaat Tartus ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu teevad tihedat koostööd Rootsit ja Põhjalat tutvustavate ettevõtmiste läbiviimisel.¹⁰¹ Järelikult on aukonsulaadi kõige olulisem ja pikaajalisem koostööpartner Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

Kuna Põhjamaade Ministrite Nõukogu Tartu filiaali juhataja ja Rootsi aukonsuli ametiülesandeid täidab üks ja seesama isik ning ta teeb seda juba pikemat aega, peab seda asjaolu arvesse võtma Tartus ja Narvas asuvate Rootsi aukonsulaatide töö võrdlemisel. M. Kanarbiku põhitöö Põhjamaade Ministrite Nõukogu heaks soodustab omaalgatuslikke ettevõtmisi ja tihedamat suhtlemist erinevate ringkondadega.

3.2.3. Aukonsul Madis Kanarbik

Aukonsul Madis Kanarbik (Joonis 4) on sündinud 1962. a.¹⁰², ta on lõpetanud 1985. a. Tartu ülikooli ajalooteaduskonna.¹⁰³ M. Kanarbik töötab põhikohaga Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse Tartu filiaali juhatajana juba selle asutamisest alates 1991. a., tema tööülesannete hulka kuuluvad haridus- ja teaduskoostöö, regionaalse ning Põhja- ja Baltimaade koostöö koordineerimine.¹⁰⁴

Rootsi aukonsuliks Tartus esitas M. Kanarbiku tollane Rootsi suursaadik Eestis Dag Hartelius (ametis aastatel 2003–2008). Rootsi kuningas Carl XVI Gustafi ja välisminister Carl

---

⁹⁹ Bork, S. (2013). Intervjuu Tartu Linnavalitsuse välissuhete ja protokollide teenistuse juhataja Sirje Borkiga (05.11.2013).

¹⁰⁰ Laidmets, R. (2013). Intervjuu Tartu Ülikooli skandinavistika osakonna töötaja Ruth Laidmetsaga (11.11.2013).

¹⁰¹ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (28.01.2013).

¹⁰² Rootsi välisminister avas Tartus aukonsulaadi (2006). *Tartu Postimees*, 23. november 2006.

¹⁰³ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (28.01.2013).

¹⁰⁴ *Töötajad: Madis Kanarbik* (2013). Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis. <http://www.norden.ee/et/meist/tootajad> (22.07.2013).

Bildti allkirjastatud dokumendis 24. oktoobril 2006. a. on kirjas, et M. Kanarbik on aukonsuliks määratud „eesmärgiga edendada sõbralikke suhteid, mis eksisteerivad Rootsi ja Eesti Vabariigi vahel.” Rootsi välisminister C. Bildt pikendas ametikohustusi 13. detsembril 2010. a.¹⁰⁵

M. Kanarbik on Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Nõo Püha Laurentsiuse koguduse juhatuse esimees¹⁰⁶ ning on tõlkinud eesti keelde raamatuid. M. Kanarbik huvitub eestirootslaste ajaloost ning on sellel teemal kirjutanud ka oma diplomitöö Vormsi rootsi vabatalupoegade õiguslikust seisundist ja mõisavastasest võitlusest 18. sajandil ja 19. sajandi esimesel poolel, see ilmus 2003. a. rootsi keelde tõlgituna Tartu Ülikooli skandinavistika osakonna väljaannete seerias *Nortistica Tartuensia* pealkirja all „Ormsö: de estlandssvenska böndernas kamp mot godsägarna under 1700- och 1800-talet”.¹⁰⁷

Tartu Ülikooli skandinavistika osakonnale on M. Kanarbik meeldiv koostööpartner, kes innustub igast väiksemastki asjalikust ettepanekust ning muudab tulemuse suurejoonelisemaks kui esialgu mõeldud (näiteks varem mainitud 2013. a. Gustav Adolffi päev, mitmesugused konverentsid).¹⁰⁸

Joonis 4. Madis Kanarbik¹⁰⁹

---

¹⁰⁵ Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).

¹⁰⁶ *Kontakt: Madis Kanarbik* (2013). Eesti Valga Praostkond. <http://www.eelk.ee/noo/> (22.07.2013).

¹⁰⁷ Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (28.01.2013).

¹⁰⁸ Laidmets, R. (2013). Intervjuu Tartu Ülikooli skandinavistika osakonna töötaja Ruth Laidmetsaga (11.11.2013).

¹⁰⁹ *Töötajad: Madis Kanarbik* (2013). Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis. <http://www.norden.ee/et/meist/tootajad> (22.07.2013).

KOKKUVÕTE

Aukonsulaat on välisesindus, mille esindaja aukonsul kuulub diplomaatilisse korpusesse. Hierarhia diplomaatilises korpuses võib riikides olla erinev, see oleneb riigi traditsioonidest ja rahvusvahelisest kogemusest. Välisesindused, mis täidavad asukohariigis konsulaarülesandeid, jagunevad saatkondadeks ja konsulaatideks, viimased omakorda karjääri- ja aukonsulaatideks. Käesolevas uurimistöös tähelepanu alla võetud aukonsulaat täidab üldjoontes karjäärikonsulaadiga samu ülesandeid, kuid ta erineb mitmeski mõttes teistest välisesindustest. Suurim vahe seisneb selles, et aukonsuli õigused on piiratumad ning ta ei saa töötasu, kuid siiski on aukonsuli töö kasulik kogemus ning auamet.

Aukonsulaat täidab konsulaarülesandeid lähetaja- ja asukohariigi konsulaarseaduste ning lähetajariigi järelvalveameti ettekirjutuste alusel. Sellest tulenevalt peavad näiteks Rootsi aukonsulaadid Eestis järgima nii Eesti kui ka Rootsi konsulaarseaduseid. Sarnaselt teiste diplomaatidega varieeruvad aukonsulaatide ülesanded vastavalt riikide eesmärkidele ja vajadustele välissuhetes.

Rootsi konsulaarseaduse kohaselt on aukonsulaadi kõige olulisem ülesanne Rootsi kodanike õiguste ja heaolu tagamine asukohariigis ning Rootsi tutvustamine välismaailmale. Samas, Eesti konsulaarseaduses on esiplaanil dokumentidega seotud toimingud. Mõlema konsulaarseaduse põhjal võib välja tuua, et üldjoontes on aukonsulaadi tähtsamad kohustused abi osutamine asukohariigis elavatele kodanikele, oma riigi esindamine välismaal ja lähetajariigiga seotud dokumentide vormistamine.

Rootsi aukonsulaadid Narvas ja Tartus on asutatud erinevatel põhjustel, see mõju on tuntav ka nende institutsioonide praeguses tegevuses. Suures osas sõltub aukonsulaatide reaalne tegevus ka aukonsuli isikust, see erinevus tuli käesolevas töös uuritud Narvas ja Tartus asuvate Rootsi aukonsulite tegevusest ilmselgelt välja. Madis Kanarbik, Rootsi aukonsul Tartus, kes on oma põhitöö tõttu tihedalt seotud haridus- ja kultuuriringkondadega, osaleb paljudes Rootsit ja Eestit tutvustavates projektides. Rootsi aukonsulid Narvas Meelis Virkebau, Katri Raik ja Ahti Puur on olnud ametialaselt samal ajal väga hõivatud, tagaplaanile on jäänud omaalgatuslikud ettevõtmised, konsulaarabi on tagatud vaid vajalikul määral. Seega on Rootsi aukonsuli amet Narvas olnud selgelt pigem tunnustus nende inimeste osale linna arengus.

Uurimistöökoo koostamisel kasutasin mitut erinevat tüüpi allikat. Eelkõige olid abiks intervjuud Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide tööga kokku puutuvate inimestega ning ajaleheartiklid, mis oluliselt ilmestasid teoreetilist materjali. Erinevate allikate kasutamine tegi

töö koostamise ühest küljest keeruliseks (eelkõige diplomaatia terminoloogias selgusele jõudmine), kuid samas ka huvitavaks. Uurimistöö tegemise tulemusena tekkis minus huvi võrrelda Eesti konsulaarasutuste tööd Rootsis, aga see oleks juba alus uuele uurimusele.

Uurimistöö koostamise käigus omandasin palju teadmisi ja kogemusi. Lisaks sellele, et sain teada aukonsulaatide seadusega määratud ülesannete ja reaalse tegevuse kohta, pean väga väärtuslikuks kogemuseks, et arenes oskus esitada töö seisukohalt vajalikke küsimusi ning pidada ametlikku kirjavahetust. Tänu uurimistöö kirjutamisele sain võimaluse osa võtta 2013. a. Gustav Adolphi päeva tähistamisest ja sellele järgnenud Rootsi Suursaatkonna ja Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi pidulikust vastuvõtust Tartu Ülikoolis.

Uurimistöö tulemusena sain teada, et aukonsulaadid ei ole iseseisvad välisesindused, vaid sõltuvad lähetajariigi järelevalveameti nõudmistest. Aukonsulaatide peamised ülesanded on kodanike õiguste kaitsmine, lähetajariigi tutvustamine asukohariigis ja dokumentide vormistamine, kuid prioriteedid on lähetajariigi kogemusest, eesmärkidest ja seadustest lähtuvalt erinevad. Aukonsulaadi esindaja ehk aukonsuli kandidaat on asukohariigis mõjukas ühiskonnategelane, kes on nõus põhitöö kõrvalt täitma aukonsuli kohustusi tasu saamata.

Rootsi aukonsulaadid avati 2000. a. Narvas ja 2006. a. Tartus. Eestis asuvate Rootsi aukonsulaatide näitel võib uurimistöö tulemusena järeldada, et aukonsulaadid ei järgi üksnes konsulaarseadustes kirja pandut ning töö iseloomu määravad ära konsulaarpiirkonna eripära ja aukonsuli isik: tema põhitöökoht, suhtlusringkond ja huvid. Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi tegevust iseloomustab aktiivsem tegevus kultuuri- ja haridusvaldkonnas, Rootsi aukonsuli amet Narvas on kujunenud pigem tunnustuseks linnaga seotud silmapaistvatele isikutele.

KASUTATUD ALLIKAD

1. *Auditikomitee: Meelis Virkebau* (2013). Eesti Energia.
<https://www.energia.ee/juhtimine> (10.11.2013).
2. Bork, S. (2013). Intervjuu Tartu Linnavalitsuse välissuhete ja protokolliteenistuse juhataja Sirje Borkiga (05.11.2013).
3. *Eesti avas kaheksanda aukonsulaadi Rootsis* (2013). Välisministeeriumi pressiosakond. <http://www.vm.ee/?q=node/18407> (12.11.2013).
4. *Eesti aukonsulid Rootsis* (2013). Eesti Välisministeerium.
<http://www.vm.ee/?q=node/5492> (10.11.2013).

5. *Eesti ja Rootsi kahepoolsed suhted* (2013). Eesti Välisministeerium.
<http://www.vm.ee/?q=node/178> (10.11.2013).
6. *Finantsosakond: Ahti Puur* (2013). Viru Keemia Grupp.
<http://www.vkg.ee/est/kontaktid/finantsosakond> (04.09.2013).
7. Joamets, R. (2006). Tartus avati Rootsi aukonsulaat. *ERR Uudised*, 22. november 2006. <http://uudised.err.ee/index.php?0567616> (11.11.2013).
8. Kaljundi, J. (2000). Narva ajaloo peeglis. *Sirp*, 24. november 2000.
<http://www.sirp.ee/archive/2000/24.11.00/Uudis/uudis1-1.html> (11.11.2013).
9. Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (28.01.2013).
10. Kanarbik, M. (2013). Intervjuu Tartus asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Madis Kanarbikuga (08.05.2013).
11. *Katri Raik* (2013). Tartu Ülikooli Narva Kolledž. <http://www.narva.ut.ee/et/847345> (10.11.2013).
12. *Konsulaarseadus* (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS> (14.11.2013).
13. *Konsulaarsuhete Viini konventsioon* (1993). Riigi Teataja II, 1993, 23, 53.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/23977> (16.09.2013).
14. *Kontakt: Madis Kanarbik* (2013). Eesti Valga Praostkond. <http://www.eelk.ee/noo/> (22.07.2013).
15. Laidmets, R. (2013). Intervjuu Tartu Ülikooli skandinavistika osakonna töötaja Ruth Laidmetsaga (11.11.2013).
16. Leht, M.-A. (2013). Eestlus ja eesti keel Gotlandilt ei kao. *Lõunaleht*, 19. september 2013. <http://www.lounaleht.ee/index.php?page=1&id=12890> (12.11.2013).
17. Palm, A. (2005). Meelis Virkebau, aukonsul ja elupõline tööstur. *Äripäev*, 7. aprill 2005. <http://www.aripaev.ee/?PublicationId=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=107926> (11.11.2013).
18. Parts, T. (2013). Intervjuu VKG Elektrivõrgud OÜ juristi ja kvaliteedijuhi Teele Partsiaga (19.04.2013).
19. Punga, K. (2013). Intervjuu Hugo Treffneri Gümnaasiumi ajaloo ja rootsi keele õpetaja Kristiina Pungaga (09.11.2013).
20. Puur, A. (2013). Intervjuu Narvas asuva Rootsi aukonsulaadi aukonsuli Ahti Puuriga (15.05.2013).

21. Raik, K. (2003). Katri Raik: Narvat saab mõista ainult armastusega. *Eesti Päevaleht*, 14. november 2003. <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/katri-raik-narvat-saab-moista-ainult-armastusega.d?id=50969244> (11.11.2013).
22. *Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls* (2008). Töö autori isiklikus valduses.
23. Rootsi asepeaminister avab Narvas aukonsulaadi (2000). *Eesti Päevaleht*, 17. november 2000. <http://www.epl.ee/news/eesti/rootsti-asepeaminister-avab-narvas-aukonsulaadi.d?id=50851771> (27.07.2013).
24. Rootsi välisminister avas Tartus aukonsulaadi (2006). *Tartu Postimees*, 23. november 2006.
25. *Saatkonna personal* (2013). Rootsi Suursaatkond. <http://www.swedenabroad.com/et-EE/Embassies/Tallinn/Meist/Saatkonna-personal/> (26.10.2013).
26. Sundquist, I. (2013). Intervjuu Rootsi Suursaatkonna nõuniku Ingemar Sundquistiga (02.05.2013).
27. *Suursaadik Anders Ljunggren* (2013). Rootsi Suursaatkond. <http://www.swedenabroad.com/et-EE/Embassies/Tallinn/Meist/Saatkonna-personal/Suursaadik-Jan-Palmstierna/> (07.11.2013).
28. Tamme, V. (2013). *Tartus tähistatakse Gustav Adolphi päeva ja Academia Gustaviana asutamispäeva*. Tartu Ülikool. <http://www.ut.ee/et/uudised/tartus-tahistatakse-gustav-adolphi-paeva-academia-gustaviana-asutamispaeva> (11.11.2013).
29. Taras, M. (2008). Narvas alustab tööd uus Rootsi aukonsul. *Eesti Päevaleht*, 9. jaanuar 2008. <http://www.epl.ee/news/eesti/narvas-alustab-tood-uus-rootsi-aukonsul.d?id=51114889> (27.07.2013).
30. Tartu Raekoja platsil avati Rootsi aukonsulaat (2006). *Tartu Linnaleht*, 24. november 2006. <http://www.linnaleht.ee/pdf/tartu/2006-11-24.pdf> (12.11.2013).
31. *Teenetemärkide kavalerid* (2009). Eesti Vabariigi teenetemärgid. <http://www.president.ee/et/vabariik/teenetemargid/kavalerid.php?tm=&pn=Raik&en=Katri> (10.11.2013).
32. Tomasberg, K. (2010). *Diplomaatilised ametikohad tänapäeval*. Tartu Ülikooli Pärnu Kolloid. http://www.eope.ee/_download/euni_repository/file/1224/Diplomaatilised%20ametikohad%20%C3%A4nap%C3%A4eval.pdf (23.10.2013).
33. *Tutvustus* (2013). Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis. <http://www.norden.ee/et/meist/tutvustus> (24.10.2013).

34. *Töötajad: Madis Kanarbik* (2013). Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis.
<http://www.norden.ee/et/meist/tootajad> (22.07.2013).
35. Valme, V. (1999). Aasta ärimees Meelis Virkebau tõrjub poliitikuid. *Eesti Päevaleht*, 4. september 1999. <http://epl.delfi.ee/news/melu/aasta-arimees-meelis-virkebau-torjub-poliitikuid.d?id=50776257> (11.11.2013).
36. *VKG sai uue finantsjuhi* (2009). Viru Keemia Grupp.
<http://www.vkg.ee/est/uudised/106/vkg-sai-uu-e-finantsjuhi> (25.07.2013).
37. *Välisriikide esindused Eestis: Rootsi* (2013). Eesti Välisministeerium.
<http://www.vm.ee/?q=et/node/6000> (10.11.2013).
38. *Välisriikide esindused Tartus* (2013). Tartu Linnavalitsus.
http://www.tartu.ee/?lang_id=1&menu_id=2&page_id=3614 (10.10.2013).
39. Örn, T. (2004). *Milleks diplomaatia? Kultuuriajalooline käsitus*. Tallinn: Olion.
40. *Ülikooli valitsus: Katri Raik* (2013). Tartu Ülikool.
<http://www.ut.ee/et/ulikoolist/struktuur-ja-inimesed/juhtimine/valitsus> (10.11.2013).

LISA 1. ROOTSI JA EESTI KONSULAARSEADUSED (FRAGMENTID)

Regulations for the Foreign Service. Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls (2008). Töö autori isiklikus valduses.

Regulations for the Foreign Service

Government Offices Regulations on honorary consulates and honorary consuls

UF 2008:2

approved on 4 July 2008.

Pursuant to Section 40 of the Ordinance concerning the Duties of the Foreign Service (1992:247), the Government Offices prescribe the following.

Definitions

Section 1

The term 'honorary consulate' in these regulations also refers to an honorary consulate-general, an honorary vice-consulate and a consular agency. The term 'honorary consul' also refers to an honorary consul-general, an honorary vice-consul and a consular agent.

How an honorary consulate is established or closed

Section 2

Decisions concerning the establishment or closure of an honorary consulate are taken by the Government Offices.

The consular district is determined by the Government Offices.

The management of an honorary consulate

Section 3

An honorary consulate is led by an honorary consul-general, an honorary consul or an honorary vice-consul. A consular agency is led by a consular agent.

Section 4

A petition to the government in the country of operations for permission for an honorary consul to conduct his or her tasks (exequatur) is made by the supervisory mission on behalf of the Government Offices.

Konsulaarseadus (2013). Riigi Teataja I, 09.10.2013, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/KonS>
(14.11.2013).

Sisukord

Väljaandja: Riigikogu

Akti liik: seadus

Teksti liik: terviktekst

Redaktsiooni jõustumise kp: 28.10.2013

Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv

Avaldamismärge: RT I, 09.10.2013, 5

Vali redaktsioon: [Eelmine](#) ↓ [Hetkel kehtiv](#)

[Võrdle redaktsioone](#) [Vaata digitemplit](#)

Konsulaarseadus

Vastu võetud 20.05.2009

[RT I 2009, 29, 175](#)

jõustumine 01.07.2009

[Muudetud järgmiste aktidega](#) (näita)

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Käesoleva seadusega reguleeritakse:

- 1) Eesti riigi, Eesti kodaniku ning Eesti juriidilise isiku huvide ja õiguste kaitset välisriigis;
- 2) välismaalasele ja välisriigi kodanikule konsulaarteenuse ja konsulaarabi osutamist;
- 3) konsulaarasutuse ülesandeid ja tegutsemise põhimõtteid;
- 4) konsulaarametniku ja aukonsuli staatust ning nende õigusi ja kohustusi konsulaarteenuse ja konsulaarabi osutamisel.

(2) Välismaalane käesoleva seaduse tähenduses on isik, kellel on kehtiv Eesti elamisloa või elamisõigus Eestis ning kellele on välja antud Eesti välismaalase pass isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel.

(3) Välisriigi kodanik käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes ei ole Eesti kodanik ega välismaalane.

(4) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seadust, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(5) Konsulaarsuhete loomisel ja korraldamisel juhendatakse:

- 1) käesolevast seadusest ja teistest Eesti õigusaktidest;
- 2) konsulaarsuhete Viini konventsioonist, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest ning rahvusvahelisest tavast ja praktikast;
- 3) Eesti rahvusvahelistest kohustustest.

LISA 3. TARTU LINNALEHE ARTIKKEL ROOTSI AUKONSULAADI AVAMISEST TARTUS

Tartu Linnaleht, 24. november 2006.

reede, 24. november 2006 linnaleht

Tartu raekoja platsil avati Rootsi aukonsulaat

Kolmapäeval avasid Rootsi ja Eesti välisministrid Raekoja platsil Rootsi aukonsulaadi, kus asub tööle Põhjamaade Ministrite Nõukogu Tartu filiaali juhataja Madis Kanarbik.

Eestis töövisiidil viibiv Rootsi välisminister Carl Bildt meenutas Rootsi ja Tartu ajaloolisi sidemeid, milles olulist rolli mängib ülikool. Välisüliõpilaste ja lektorite ning turistide Taaralinna toomise kõrval loodetakse edaspidi veelgi arendada kultuuri-, kaubandus- ja majandussuhteid. Enne aukonsulaadi välisukse kohal asuva vapi eest kanga langetamist meenutas Bildt oma illegaalset viibimist 80-date lõpu suletud Tartus ning kiitis linna arengut.

Välisministri Urmas Paeti sõnul on aukonsulaati teretunud kõik, kes Rootsi kohta käiva informatsiooni ning Rootsi suhete arendamise vastu huvi tunnevad.

Konsulaarpiirkonda kuuluvad peale Tartumaa veel Põlva- ja Võrumaa. „Rootsi ja Tartu vahel pole probleeme, on ainult võimalused,” tõdesid välisministrid kätt surudes.

Madis Kanarbik on sündinud 1962. aastal, lõpetanud Tartu ülikooli ajaloolasena ning töötanud ajalooõpetajana Nõo keskkoolis. Viimased 15 aastat on ta olnud Põhjamaade Ministrite Nõukogu Tartu filiaali juhataja.

Lisaks suursaatkonnale Tallinnas on Rootsil oma esindus siiani olnud ka Narvas.

Carl Bildt on Eestis käinud ka nõukogude ajal, toona illegaalina. Ausaatkonna avamisel viibis ka Eesti välisminister Urmas Paet.

Fotot Arvo Uusaku

Kes on aukonsul?

Aukonsulite näol on tegemist asukohariigi lugupeetud ja kõrgel ühiskondlikul positsioonil olevate isikutega, kelle esmaseks funktsiooniks on konsulaarteenuste ja konsulaarabi osutamine oma riigi kodanikele välismaal.

Sarnas on tegemist isikutega, kes oma teadmiste ja oskustega edendavad vastavate riikide vahelisi suhteid nii äris, kultuuris, hariduses kui ka muudes elutähtsates valdkondades. Tartusse on aukonsuli nimetanud veel Costa Rica, Soome, Ungari, Peruu ja Leedu. Vene saatkonnal on Tartus konsulaarosakond.

Allikas: välisministeerium

LISA 4. PILDID ROOTSI AUKONSULAADIST TARTUS

Tartu Raekoja plats 8 (2011). Wikimedia Commons.

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tartu_Raekoja_plats_8.jpg (13.11.2013).

Roots aukonsulaadi siseruum Tartus (Foto: Madis Kanarbik).

LISA 5. GUSTAV ADOLFI PÄEV 2013. A.

Töö autori isiklikus valduses.

Olete oodatud Gustav Adolfi päevale

ja Tartu Ülikooli asutamispäevale
(Academia Gustaviana 381) pühendatud üritustele
kolmapäeval, 6. novembril 2013. aastal.

Loengud (inglise keeles):
Kell 14 Paabeli (Ülikooli 17) fuajees

Jüri Talvet, maailmakirjanduse professor
„Kas Euroopa barokiajastu kirjandus on mõjutanud Eesti luulet“

Marju Lepajõe, patristika ja ladina keele lektor
„17. sajandi Eesti- ja Liivimaa luule Euroopa kontekstis“

Daniel Sävborg, skandinavistika professor
„Rootsi 17. sajandi luule: barokk ja realism“

Martin Bagge, Ute Goedecke ja Per Mattsson
„17. sajandi luule ja muusika esitamine tänapäeva publikule“

Kontsert:
kell 18 ülikooli aulas – Martin Bagge ja ansambel
Mare Balticum Rootsist esitavad 17. sajandi rootsi muusikat ja luulet.

Kontserdile järgneb vastuvõtt ülikooli kunstimuseumis.

Tartu Ülikool
Tartu Ülikooli skandinavistika osakond
Rootsi Suursaatkond Eestis
Rootsi aukonsulaat Tartus
Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis
Tartu Linnavalitsus

Palume vastust 3. novembrini
tel +372 737 5600
e-post leelo.kriisa@ut.ee